

Inleiding

Op 8 december 2015 overleed Douglas Tompkins. Het laatste wat hij in zijn leven zag, was de hem geliefde Chileense natuur. De 72-jarige oprichter van het sportmerk “the North Face” was aan het kajakken op het Carrerameer in Chili. Zijn bootje kapseisde en hij kwam terecht in het ijskoude water. Toen men hem er uit haalde was zijn lichaamstemperatuur 19°, hij overleefde het niet. Maar niet daarom komt hij in mijn verhaal een rol spelen. Hij redde in totaal 800.000 hectaren natuurgebied in Zuid-Amerika, hij besteedde zijn geld namelijk aan de redding van de natuur. En dat is het waar het hier om draait.

Hoe kan men als privaat burger helpen een wereldbedreigende situatie ten goede te keren.

feiten

Laat ons beginnen met enkele willekeurige feiten

- Het Europees parlement kwam in 2016 tegemoet aan de wensen van de diesel-lobby en schafte de stikstofoxidenorm van 2007 af.
- De globale subsidies aan de fossiele brandstoffenindustrie bedragen in 2015 5.300 miljard dollar of 6,5 % van het wereld bruto nationaal product daarmee de transitie naar hernieuwbare energie in de weg staand.
- 40 % van de bestuivende insecten zijn met uitroeiing bedreigd zijn, also gewassen en oogsten in gevaar brengend.
- In 100 jaar tijd is 97 % van de tijgers op aarde verdwenen.

Maar er zijn ook positieve feiten:

- De Amerikaanse bank WELLS FARGO zegt in 2018 toe om de komende 10 jaar 200 miljard dollar te investeren in klimaat en duurzaamheid.
- In 2013 stemde de Europese Unie richtlijnen ter bestrijding van de wereldwijde illegale houtkap.
- In 2017 kwam 70 % van alle nieuwe capaciteit voor elektriciteit van windmolens en zonnepanelen.
- In 2016 tekenden de Europese Unie en 24 andere landen een verdrag voor de bescherming van de De “ROSS SEA”, één van de grootste mariene natuureservaten ter wereld.

U leest hier enkele willekeurige feiten, negatieve en positieve. In werkelijkheid is de lijst met negatieve feiten zonder einde. Maar het is mijn persoonlijke overtuiging dat we het verhaal met een “geloof in de toekomst” moeten vertellen. Dat we als kinderen van

de verlichting moeten vasthouden aan het idee van vooruitgang.

Climate change

De opwarming van de aarde, klimaatverandering en andere milieu-problemen: ik heb me net als vermoedelijk uzelf afgevraagd: is dit allemaal waar – is het allemaal juist? – in de stille hoop wellicht dat het *niét* waar zou zijn...

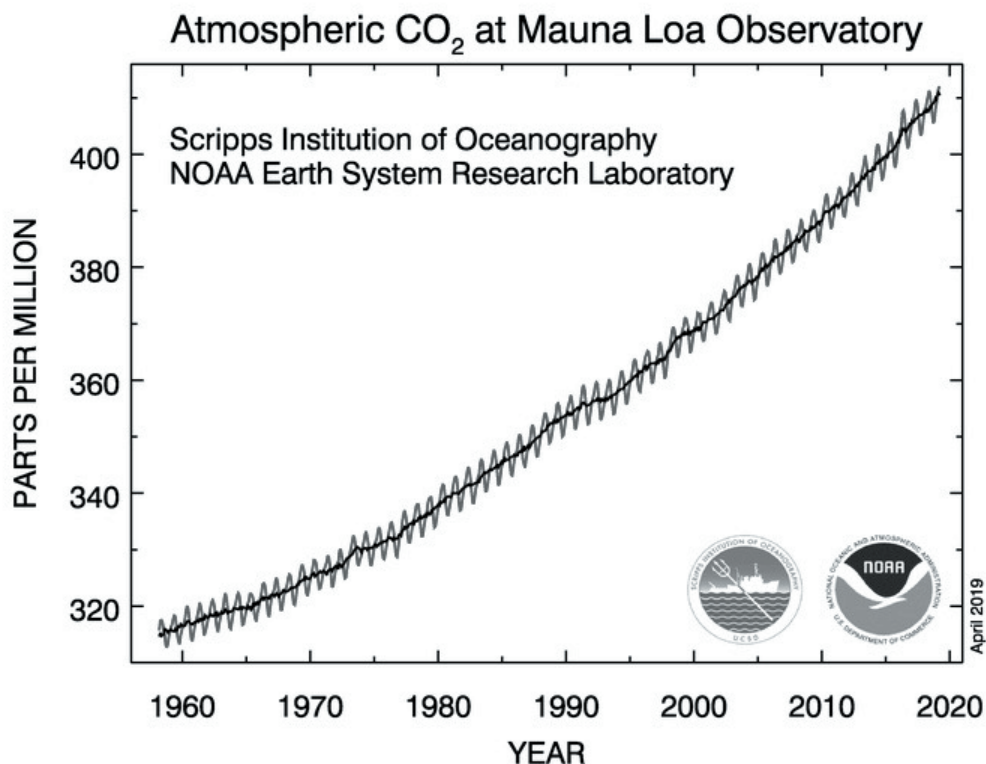
Maar de cijfers zijn zeer ontnuchterend, de feiten zijn er. In 2018 werd er een nooit eerder gehaald nieuw record aan CO₂ de atmosfeer ingepompt. Deforestatie, extinctie van fauna en flora, de uitputting van natuurlijke voorraden, drinkwater, etc. – het gaat heel hard de verkeerde kant op.

Volgens de gegevens van de NASA waren de laatste 4 jaren, 2014, 2015, 2016 en 2017, de vier warmste jaren ooit, wereldwijd, sedert het begin van de opmetingen.

Hoe komt zo iets nu? ...

Het broeikaseffect

In 1824 ontdekte de Fransman Joseph Fourier in feite de basiselementen van wat later het “broeikas – effect” genoemd zou worden. In onze atmosfeer zitten deeltjes die warmte kunnen vasthouden. Het zijn waterdamp, koolstofdioxide, methaan, lachgas en ozon . De rest, 99%, zijn zuurstof en stikstof. Maar zuurstof en stikstof houden geen warmte vast, de eerstgenoemde wel. Men denkt dat het zonder deze deeltjes op aarde 18 graden onder nul zou zijn. Dus de “broeikasgassen” houden de zonnewarmte vast en vormen een soort deken rond de aarde waardoor de temperatuur al duizenden jaren gemiddeld 15 graden is. Koolstofdioxide of CO₂ is het belangrijkste broeikasgas, simpelweg omdat deze molecule het meest voorkomt.

bron grafiek:

<https://www.esrl.noaa.gov/gmd/ccgg/trends/full.htm>

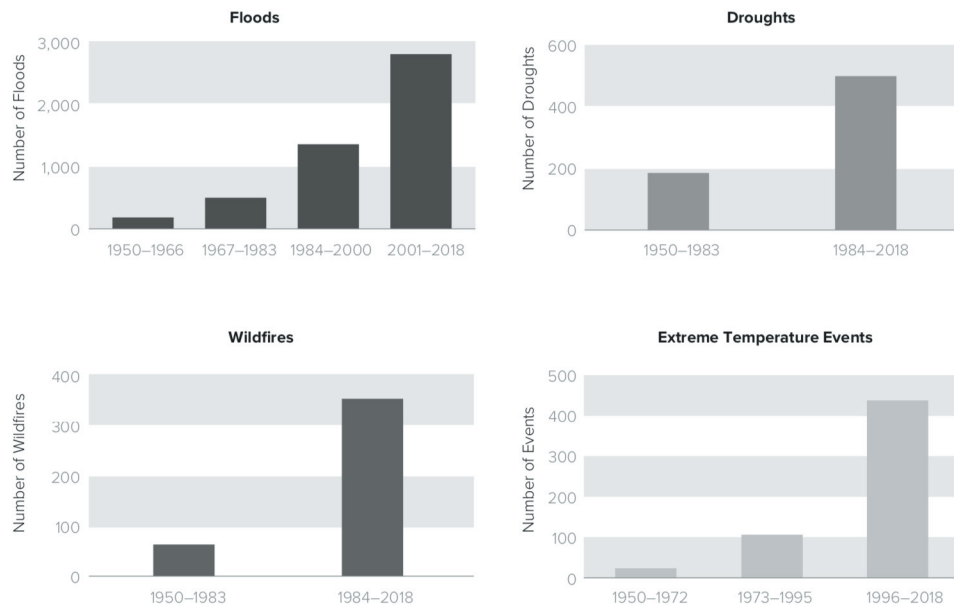
Het niveau van CO₂ bleef honderdduizenden jaren beneden 280 deeltjes per miljoen, maar: door verbranding van fossiele brandstoffen en het kappen van bossen steeg het naar *ca 400 dpm* (deeltjes per miljoen). We weten 100 % zeker waar de opwarming vandaan komt: van recente menselijke activiteit. Waarom eigenlijk ook door het kappen van bomen? Omdat bomen CO₂ uit de lucht opnemen en gebruiken om te groeien en zuurstof teruggeven. Voor zover als nodig: fossiele brandstoffen zijn petroleum, kolen en gas. Als u zich afvraagt hoe men in godsnaam CO₂ kan meten in 1750 of ervoor: er bestaan wetenschappelijke methodes zoals sedimentanalyse.

Dus – de aarde wamt op en de *climate change* kent belangrijke gevolgen. De zoete verlokking nu van rust en passiviteit doen ons denken dat het allemaal wel zo erg niet zal zijn, want in feite hebben veel mensen van uit een zuiver egoïstisch standpunt lak aan de klimaatverandering – in tegendeel zien ze er positieve kanten aan – zoals Willy Naessens die pochte dat hij er meer zwembaden mee zou verkopen. Het is helaas geen kwestie van een lichter hemd aan te trekken of zich minder warm te kleden, of het prettig vooruitzicht dat we in België een Loire of zelfs een Mediterraan klimaat zullen krijgen.

De klimaatsverandering brengt integendeel extreme ellende met zich mee, onze angsten worden in grote mate overtroffen, we hadden nooit verwacht dat het zo erg zou worden.

- De opwarming doet de *ijskappen smelten*, die de airco's van de aarde zijn, de laatste decennia *zes maal sneller*. De opwarming verhoogt de zuurtegraad in de oceanen waardoor koraalriffen verdwijnen en onderwaterdieren uitsterven. En we kennen in grote gedeelten op aarde *extreme droogte* en een explosieve groei van bosbranden. In 2017 brachten klimaatrampen en droogte in 23 landen hongersnood zegt het World Food Programme (WFP).

De oppervlakte van droge gebieden op aarde is sinds 1970 verdubbeld. Uiteraard stijgt de zeespiegel.

bron: zie ¹

- Door de droogte stijgen de *voedselprijzen* – en hier zal men zien dat milieu-, economische- en maatschappelijke problemen gerelateerd zijn. Net als in de tijd van het Ancien Regime zorgen deze hoge voedselprijzen nu in de derde wereld voor sociale onrust en burgeroorlogen.
- Want: klimaatsverandering zal een zeer aanzienlijke *migratie* meebrengen. De Internationale Organisatie voor Migratie, het IOM, voorspelt dat wereldwijd zo'n 200 miljoen mensen zullen moeten migreren als gevolg van de klimaatverandering (2016).
- En boven alles – en aansluitend daarbij: de financiële kost van de opwarming is eenvoudigweg onbetaalbaar, bijvoorbeeld in 2017 alleen al hebben de weercatastrofes – die 100 % zeker te maken

1 The New Climate Economy (2018). Unlocking the inclusive growth story of the 21st century: accelerating climate action in urgent times. New Climate Economy: The Global Commission on the Economy and Climate, Washington.

hebben met het opgewarmd klimaat – aan de Verenigde Staten 300 miljard USD gekost. De kosten wereldwijd voor de opwarming voor de komende halve eeuw – ceteris paribus – kunnen 369.000 miljard dollar bedragen. De berekening is van de universiteit van Cambridge in 2015.

Met andere woorden: onze welvaart, voedselvoorziening, veiligheid, gezondheid en integriteit staan op de helling, wat niet niets is. We lachen met de mensen uit de middeleeuwen omdat ze vuil en onhygiënisch waren en hun uitwerpselen op de straat smeten en geen riolen hadden, maar we zien niet in dat we zelf, in onze tijd, nog veel erger zijn . . . door de miljarden kubieke meter broeikasgassen en gif die we de atmosfeer inpompen, afval en plastic in de oceanen, vergif in de bodem. Geen volk in de geschiedenis was zo vuil als het onze.

“Ik had nog nooit veel nagedacht over klimaatverandering totdat ik rode ceders zag die stierven door de stijgende zeespiegel vlak bij mijn huis in Tampa Bay. Het deed me ook nadenken over hoe klimaatverandering de economie doet veranderen.”

Dick Jacobs, een gepensioneerd belastingadviseur in Florida²

2 Peach, S., (2016). Rising seas could swallow Florida's tax base. *Yale School of Forestry & Environmental Studies*

Klimaatakkoord van Parijs

Daarom ook dat 197 landen op de klimaatop in Parijs eind 2015 zware verbintenissen hebben aangegaan die in essentie neerkomen op een koolstofvrije toekomst. Ze sloten in de schoot van de VN een klimaatverdrag om de stijging van de temperatuur tot 2°C te beperken en te streven naar 1,5°C (COP 21). Een koolstofvrije toekomst betekent o.m. dat men geen verder gebruik maakt van fossiele brandstoffen.

President Obama zei, in 2015, voor de Verenigde Naties het volgende: “Ik kom hier persoonlijk als de leider van ‘s werelds grootste economie en de op één na grootste vervuiler om te zeggen dat de VS niet alleen zijn rol erkent in het creëren van klimaatverandering, maar ook zijn verantwoordelijkheid omarmt om er iets aan te doen.”

Of nog: “Door toedoen van menselijke activiteit is de aarde de afgelopen 50 jaar met zo’n 1 graad Celcius opgewarmd en steeg de uitstoot van CO₂ met 80 procent. We voelen de gevolgen van de klimaatverandering nu al in extreme weersystemen en uitzonderlijke droogtes. Bovendien kan klimaatverandering alle andere risico’s, zoals migratie en onveiligheid, versterken.”³ Dit is niet geschreven door Greenpeace of het WWF, het is een verklaring van het Wereld Economisch Forum van DAVOS, van de economische machthebbers der aarde, in 2016. Op de recente G20 en G7 werden gelijkaardige verklaringen afgelegd. Dit zijn nu mensen die men écht niet kan verdenken van linkse neigingen en men kan ze ook niet verslijten voor geitenwollensokken halfzachte wereldvreemde boom-knuffelende paniekzaaiende sandaalsdragende ongeschoren alternatievelingen.

3 Knack (2016). WEF: ‘Dit zijn de 10 grootste wereldwijde uitdagingen’. www.knack.be.

Ik denk eerlijk gezegd niet dat er nog over de zaak kan getwijfeld worden. Het is onzinnig te geloven dat er niets aan de hand is. Hoe machtig ook de hersenschimmen, nog machtiger zijn, op de lange duur, de naakte feiten.

Beperkingen van het klimaatakkoord

Nu is er gerechtvaardigde kritiek mogelijk op het klimaatakkoord van Parijs. Er staan inderdaad veel zinnen als “partijen zullen rekening houden met”, “partijen zouden moeten”, “zoeken om te bereiken”, “worden aangemoedigd”, . . . “erkennen dat”, etc. Maar het verdrag heeft wel degelijk concrete resultaten, omdat de landen naar de conferentie getrokken zijn met “nationale klimaatplannen”. M.a.w. – voor dat de conferentie begon, werd aan elk land gevraagd een plan op te stellen waartoe ze zichzelf verbinden. En zo hebben er 189 landen een bindend klimaatplan meegebracht – du jamais vu. En de uitvoering van de 189 huidige juridisch bindende klimaatplannen is maar op één manier technisch mogelijk: weggaan van fossiel (olie, gas en steenkool) – we stappen over naar hernieuwbaar. Bijvoorbeeld hebben de VS in maart 2016 een eerste schijf van 500 miljoen dollar betaald aan het *green climate fund*, als gevolg van een juridisch bindend – eigen – nationaal klimaatplan.

Trump zou de hele zaak afblazen. Maar ondertussen hebben heel wat staten, multinationals en steden gezegd dat zij zelf het Klimaatakkoord zullen naleven – los van het standpunt van de federale regering. Bovendien zijn de VS één van de grootste bouwers en gebruikers van zonnepanelen en windmolens. Trump is absoluut geen positieve factor in het verhaal – anderzijds kan de impact minder groot zijn dan men aanvankelijk dacht – en misschien is de impact tijdelijk.

Met betrekking tot het Verdrag van Parijs zegt Mark Rutte, eerste minister van Nederland: “Er is eenvoudigweg geen alternatief, er is absoluut geen alternatief. Als we dit niet bereiken, hebben wij als

mensheid een ernstig probleem. Ik ben overal ter wereld geweest en er heerst een gigantisch gevoel van urgentie, en voor de Europese Unie betekent het dat we onze beloften moeten waarmaken. Ik geloof dat, door het bereiken van de doelstellingen [1,5°C], wij als burgers van deze wereld kunnen profiteren omdat we het zullen overleven..., maar ook omdat onze economie zal gedijen. Er zullen nieuwe jobs gecreëerd worden en we zullen minder afhankelijk zijn van fossiele brandstoffen van landen waarvan we niet altijd afhankelijk van willen zijn.”⁴ De laatste woorden zijn veelzeggend.

“Niemand dacht dat we de dag na het akkoord van Parijs in een andere wereld zouden leven, maar optimisme is een morele plicht.”

Jacques Vandermeiren, topman Haven van Antwerpen

4 Mark Rutte eerste minister Nederland, CNN, 6/12/2018